

Harlekinmariehøne (*Harmonia axyridis*)

Videnskabeligt navn: *Harmonia axyridis*

Synonymer: *Coccinella axyridis*, *Coccinella bisex-notata*, *Coccinella 19-sinata*, *Coccinella conspua*, *Coccinella aulica*, *Harmonia spectabilis*, *Coccinella succinea*, *Anatis circe* og *Ptychanatis yedoensis*

Kaldenavn: Harlekinmariehøne

Status i Danmark: Invasiv⁸

Beskrivelse

Harlekinmariehøne er en bille med pletter, 5-8 mm lang og tydeligt kuplet. Set ovenfra har den et mere cirkulært omrids end andre arter af mariehøns. Arten er yderst variabel i udseende, men alle har et hvidt pronotum (forreste brystled), hvorpå der ofte er en sort tegning i form som et M eller fem små punkter, der ligner aftryk af en kattepotte². Arten findes i en række farvevariationer (former). Den hyppigst forekommende er den røde form (f. *succinea*), som er kendetegnet ved at have 0-19 sorte pletter. De sorte former har enten 2 (f. *conspicua*), 4 (f. *spectabilis*) eller 12 (f. *axyridis*) orangerøde pletter. De

sorte former er sjældne. Der er stor variation i placeringen af pletterne hos de forskellige former. Harlekinmariehøne har oftest brune ben og altid brune fødder. Harlekinmariehønelarven kan kun med sikkerhed identificeres, når larven er i de sidste larvestadier. I sidste larvestadium er den 7-11 mm lang^{1,2}. Puppen er 6-8 mm og varierer i udseende fra gulrød til næsten sort². Larven er sort med to længdegående orange striber på ryggen. Dens børster er sorte og orange. Harlekinmariehøne overvintrer i voksenstadiet, hvor den i november-december gemmer sig, ofte i stort antal, i sprækker i bark, i bygninger og andre beskyttede steder. Om foråret lægger hunnerne æg i små grupper tæt ved en fødekilde, typisk en bladluskoloni. Æggene klækker til larver efter 3-5 dage, hvorefter larverne gennemgår fire larvestadier. Harlekinmariehøne har mindst to generationer om året^{3,4}. Den er et effektivt rovdyr. Både voksne og larver lever af bladlus og andre insekter heriblandt også andre mariehønearter^{3,4}.

Forvekslingsmuligheder

Harlekinmariehøne kan forveksles med en række andre arter af mariehøns: 10-pletet mariehøne (*Adalia decempunctata*), som er meget almindelig, men mindre (3,5-5 mm)^{1,2}. 7-pletet mariehøne (*Coccinella septempunctata*), som kun findes i en rød form. Den har 7 pletter, der altid sidder i et fast mønster^{1,2}. Den er sort på undersiden og har sorte ben². 2-pletet mariehøne (*Adalia bipunctata*), som kun er halvt så stor som harlekinmariehøne¹. Øjepletet mariehøne (*Anatis ocellata*), som er den største danske mariehøne (7-8,5 mm). Den er rød med omkring 15 sorte prikker, der i reglen har en hvidgul ring omkring^{1,2}. Stribet mariehøne (*Myzia oblongoguttata*), som adskiller sig ved, at være mere

Harlekin mariehøne. Foto: Miljøstyrelsen.

En af de sorte former af harlekinmariehøne. Foto: Public domain/Wikimedia Commons.

oval og have rødbrune dækvinger med lyse aflange pletter^{1,2}. Alle andre sorte mariehøns med røde pletter er altid betydeligt mindre (3-5 mm) end harlekinmariehønen. Harlekinmariehøns sorte former kan også skelnes fra andre sorte mariehøns på at siderne af pronotum er hvide, hvilket ikke ses hos andre sorte mariehønearter. Derudover er harlekinmariehøne helt overordnet mere rund end de hjemmehørende mariehøns^{1,2}.

Spredningsvej og udbredelse

Harlekinmariehønen er hjemmehørende i Østasien. Siden 1916 har den været anvendt til biologisk kontrol og er på den måde introduceret til det meste af Nord- og Sydamerika, Afrika og store dele af Europa. Det var først i 1988 de første rapporter om forvildede individer kom i USA. Siden har arten spredt sig hurtigt mange steder. I Danmark blev harlekinmariehøne første gang fundet udendørs i København i 2006. Den er siden fundet i det mest af landet dog hyppigst i den østlige del af landet. Den er især hyppig i byer og er veletableret i København. Mariehønen er blevet brugt til biologisk kontrol i Danmark, og det kan ikke udelukkes, at nogen er undsluppet fra denne brug. Baseret på spredningsvejen i det øvrige Europa, er harlekinmariehøne sandsynligvis også kommet hertil i eller på biler eller med importvarer, eller den kan være spredt med vinden³.

Datagrundlag for artens invasive status i Danmark

Vi benytter en skala fra 0-3 til at vurdere arterne i forhold til de seks parametre spredningspotentiale, levestedets bevarings- og naturværdi, påvirkningen på hjemmehørende arter, påvirkning på økosystemfunktioner, økonomiske effekter og helbredseffekter. 0 svarer til ingen, 1 svarer til lav, 2 svarer til middel og 3 svarer til høj. Kvaliteten af data, der ligger til grund for vurderingen, angives på en firetrins skala: meget sikker (empiriske, kvantitative data for arten), sikker (overvejende kvalitative data for arten), middel (udelukkende kvalitative data), usikker (få eller ingen data).

	Spredningspotentiale	Levestedets bevarings- og naturværdi	Påvirkning af hjemmehørende arter	Påvirkning af økosystemfunktioner	Økonomiske effekter	Helbredseffekter
Score	3	2	3	1	1	1
Datakvalitet	Meget sikker	Sikker	Meget sikker	Usikker	Usikker	Middel

Spredningspotentiale: 3 (høj). Spredningspotentialet for harlekinmariehøne er vurderet som høj, da arten er god til at flyve og kan sprede sig 100-500 km/år^{5,6}. Den kan spredes vidt med vinden og producerer 2 måske 3-4 generationer årligt^{1,2,4}. I Danmark har spredningsraten i perioden fra første observation i 2006 til 2009 været i den lave ende af dette interval. ⁵.

Levestedets bevarings- og naturværdi: 2 (middel). Arten er primært fundet i bynære habitater såsom parker og haver, så levestedets bevarings- eller naturværdi er vurderet som middel. Den kan dog leve i en bred vifte af habitater og klimaer (fra en del under frysepunktet til over 30 °C)^{3,5,6}.

Påvirkning af hjemmehørende arter: 3 (høj). Det tyder på, at arten har en negativ virkning på den biologiske mangfoldighed generelt³. Den konkurrerer om føde og plads med hjemmehørende arter af mariehøns og andre insekter, der lever af bladlus, og spiser også disse^{4,5}. Harlekinmariehøne kan desuden gennemføre flere generationer om året end hjemmehørende mariehøns³.

Påvirkning af økosystemfunktioner: 1 (lav). Påvirkning af økosystemfunktioner er med reference til forsigtighedsprincippet vurderet lav, idet der mangler undersøgelser og data.

Økonomiske effekter: 1 (lav). De økonomiske effekter er vurderet til lav. Masseforekomster indendørs er generende for borgere – dette er set bl.a. i København^{3,5,7}. I de danske undersøgelser er fundet ca. 200 overvintrende individer i samme hus, men i udlandet er op til 20.000 mariehøns set overvintre i samme hus⁴. De kan udskille en ildelugtende væske, når de forstyrres, og svine f.eks. tapeter og gardiner til¹. De kan bekæmpes ved at tætte revner og sprækker så de ikke kan komme indendørs og ellers ved støvsugning⁷. I sensommeren kan de opsøge bløde frugter og bær og derved ødelægge produktionen, fordi de er svære at rense ud af frugterne og smager rigtigt dårligt. Det er dog usikkert hvor store de økonomiske konsekvenser heraf er.

Helbredseffekter: 1 (lav). Helbredseffekten er vurderet som lav, da det ikke kan udelukkes at masseforekomst af mariehønen indendørs kan medføre allergiske reaktioner⁵.

Kilder

¹ Miljøministeriet. Harlekinmariehøne. <https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/insekter/harlekinmariehoene/> (besøgt 8. marts 2022).

² Naturbasen. Harlekinmariehøne. <https://www.naturbasen.dk/art/7941/harlekinmariehoene> (besøgt 8. marts 2022).

³ Invasive species compendium, *Harmonia axyridis* (harlequin ladybird), <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.26515> (besøgt 8. marts 2022).

⁴ Institut for Agroøkologi. Fakta om harlekinmariehønen.

<https://agro.au.dk/forskning/projekter/harlekinmariehoenen/fakta-om-harlekinmariehoenen> (besøgt 8. marts 2022).

⁵ Steenberg, T, Harding, S. 2009. The harlequin ladybird (*Harmonia axyridis* Pallas) in Denmark: spread and phenology during the initial phase of invasion. Ent. Meddr. 77(1), 27-39.

⁶ Brown, P.M.J., Thomas, C.E., Lombaert, E., Jeffries, D.L., Estoup, A., Handley, L.-J.L. 2011. The global spread of *Harmonia axyridis* (Coleoptera: Coccinellidae): distribution, dispersal and routes of invasion. BioControl 56, 623-641.

⁷ Bolius <https://www.bolius.dk/ny-mariehoene-kan-oedelaegge-dine-moebler-15224/> (besøgt 8. marts 2022).

⁸ Arter.dk, art: Harlekinmariehøne – *Harmonia axyridis*. <https://arter.dk/taxa/taxon/details/f05c8cf8-f785-ea11-aa77-501ac539d1ea>.